Magiczny Kraków

Mury Kazimierza

2020-11-27

Najdłuższy odcinek zachowanych średniowiecznych murów Kazimierza biegnie od Skałki do zespołu klasztornego Augustianów wzdłuż ulicy Paulińskiej – na spacer po Kazimierzu i przyjrzenie się odnowionym przy wsparciu miasta murom zachęcamy w kolejnym odcinku cyklu #krakowheritage, w którym przybliżamy obiekty krakowskiego dziedzictwa.

Szczytowy okres urbanizacji terenów Małopolski, związany z polityką Kazimierza Wielkiego, znalazł w Krakowie swoje odzwierciedlenie między innymi w tworzeniu tzw. miast satelitarnych, które miały wzmacniać dominującą rolę metropolii. 27 lutego 1335 r. Kazimierz III Wielki wydał dla Kazimierza przywilej lokacyjny na prawie magdeburskim i od tej chwili miasto nosiło imię króla – Civitas Kazimiriensis. Celem powstania Kazimierza miała być ochrona dla Krakowa – stolicy państwa. Wówczas Kazimierz był obszarowo niewiele mniejszy od Krakowa.

Wkrótce po lokacji przystąpiono do wznoszenia murów obronnych, które – poza swą główną funkcją – chroniły także miasto przed wylewami Wisły. Całość obwarowań Kazimierza tworzyła nieregularny czworobok zbliżony do trapezu. W czwartej ćwierci XIV wieku ukończono budowę czterech bram miejskich: Krakowskiej, Skawińskiej, Solnej i św. Stanisława. Mur obronny, bramy i nieliczne baszty wzniesiono z kamienia łamanego. Te stosunkowo słabe fortyfikacje Kazimierza kontynuowały tradycje kamiennego budownictwa z przełomu XIII i XIV wieku. W technice budowy i formach architektonicznych mur miasta Kazimierza był wzorowany na murze krakowskim, miał jednak od niego mniejsze wymiary. Jego grubość wynosi ok. 1.5 – 1.7 m. Pierwotna wysokość nie jest znana; można ją szacować na około siedem metrów.

Do naszych czasów mury miejskie zachowały się fragmentarycznie. Najdłuższy odcinek biegnie od Skałki do zespołu klasztornego Augustianów, wzdłuż ulicy Paulińskiej, gdzie kończy się szkarpą i basztą, wtopioną w budynek klasztorny. Obwarowania miasta były od początku XVI wieku gruntownie naprawiane i modernizowane.

W pierwszej połowie XVII wieku Kazimierz zaczął powoli wchodzić w okres regresu. Na zahamowanie rozwoju miasta wpłynęły często powtarzające się wylewy Wisły, epidemie, a także trzęsienia ziemi. Upadek miasta przyspieszyły zniszczenia dokonane w czasie najazdu szwedzkiego w latach 1655-1657, kiedy to częściowo zniszczono także mury miejskie. Odbudowa miasta po inwazji szwedzkiej nie nabrała rozmachu ze względu na niesprzyjające warunki gospodarcze.

W drugiej połowie XVII i w XVIII wieku jedynie zgromadzenia zakonne, wspierane przez bogatych fundatorów, prowadziły prace budowlane na większą skalę. W XVIII wieku Paulini rozbudowywali swój klasztor i wznieśli w latach 1733 – 1742 nowy, barokowy kościół dziś pw. św. Michała Archanioła i św. Stanisława Biskupa i Męczennika, zwany Bazyliką „Na Skałce”. Zapewne krótko po zakończeniu prac przy świątyni Paulini przystąpili do odbudowy murów wokół klasztoru, w tym części dawnego muru obronnego wzdłuż ulicy Paulińskiej.

Kazimierz – miejsce przenikania kultur

Magiczny Kraków

Krakowski Kazimierz jest miejscem szczególnym, ukształtowanym przez wielowiekowe sąsiedztwo chrześcijańsko-żydowskie, miejscem współistnienia i przenikania się kultury żydowskiej i chrześcijańskiej. Żydzi pojawili się na Kazimierzu w połowie XIV wieku i do początku wieku XIX mieszkali na terenie „żydowskiego miasta", zamkniętego w obrębie dzisiejszych ulic Miodowej, św. Wawrzyńca, Wąskiej, Józefa i Bożego Ciała. Była to autonomiczna enklawa – Żydzi rządzili się w niej samodzielnie, nad sobą mieli tylko króla, w którego imieniu władzę sprawował wojewoda krakowski. Niezwykle ważnym miejscem na Kazimierzu jest „Skałka" z Panteonem Narodowym – niegdyś najstarsza z osad wczesnego średniowiecza, a dziś zespół kościelno-klasztorny Paulinów. Dzisiaj Kazimierz wchodzi w skład Dzielnicy I Stare Miasto, jest bardzo atrakcyjnym miejscem na mapie turystycznej Krakowa i jednym z ważniejszych ośrodków życia kulturalnego miasta.

Mur obronny średniowiecznego miasta Kazimierza przy ul. Paulińskiej, wpisany do rejestru zabytków pod nr A – 29 decyzją z 3 lutego 1931 r., obejmuje zespół klasztorny Paulinów „Na Skałce".

Prace przy średniowiecznym murze miasta Kazimierza realizowane w latach 2017 – 2020 na odcinku wzdłuż ulicy Paulińskiej obejmowały zabezpieczenie konstrukcji muru, izolację oraz remont konserwatorski w pełnym zakresie. Koszt prac wyniósł 3 mln 20 tys. zł. Prace współfinansowane były ze środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, klasztoru Paulinów oraz z budżetu Krakowa. Dotacja z budżetu miasta wyniosła 850 tys. zł.

Opis przygotowano w oparciu o dostępne źródła historyczne i dokumentację konserwatorską oraz wydawnictwa: „Lokacyjne układy urbanistyczne na obszarze Ziemi Krakowskiej w XIII i XIV wieku, Część I Miasta Ziemi Krakowskiej chronologia procesów osadniczych i typologia układów urbanistycznych B. Krasnowolski, Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. IV Miasto Kraków cz. IV Kazimierz i Stradom, kościoły i klasztory".

W cyklu **#krakowheritage** przybliżamy odnowione krakowskie obiekty, zachęcamy do spacerowania ich szlakiem i publikowania zdjęć z tych wędrówek w mediach społecznościowych z hasztagiem #krakowheritage. Wspólnie pokażmy, że jesteśmy dumni z efektów opieki nad zabytkami naszego miasta. Bądź turystą w swoim mieście – #zwiedzajKrakow i odkrywaj na nowo cenne zabytki.

Chcesz poznać więcej odnowionych zabytków Krakowa? – pozostałe odcinki cyklu #krakowheritage możesz znaleźć **tutaj**.